

Kungl. Utrikesdepartementet.

Avd: _____

Grupp: _____

Mål: _____

Off , *Wilhelm Werner Alfred*

128.

Hansson, Albin
Jörgenson, Sven
Moschinsky (Motschinsky el.dyl.)
Gatzemeyer
Tschikalenko
Gottlieb, Roland
" Rut
" Karin och Birgitta
Uggla, Axel
Rehsche, Gertrud (fru Uggla)
Ohlsen
Zimmermann
Zürmann
Szeskawski (?)

Avskrift av strängt förtroligt handbrev från
vicekonsul Reinius, Hamburg, till utrikesrådet
Jarring, dagtecknat den 29 juli 1954.

2/8 Danielsson fått del.

Chitel.Tit.

Jag har i dag emottaget i genomslagskopia bifogade skrivelse den 27 juli från sjömanspastorn i Lübeck, Albin Hansson, vilken på sin tid varit Danielsson behjälplig i samma ärende.

Jag tog omedelbart kontakt med Hansson för att få reda på, var Otts arbetsplats fanns. Hansson avrådde mig emellertid bestämt från att uppsöka O., innan han själv varskott honom. O. hade nämligen verkat synnerligen nervös och icke velat säga något, innan han förvissat sig om, att inga vittnen funnos i närheten. O. hade även sagt, att han icke önskade uppsökas på arbetsplatsen eller i hemmet. Jag överenskom därför med Hansson, att han skulle ordna ett sammanträffande mellan mig och Ott snarast möjligt.

1253

Avskrift.

Hamburg

p.t. Lübeck, den 27 juli 1954.

Rek.

Herr Konsul K. Reinius,
Kungl. Svenska Generalkonsulatet,
Hamburg 11.

Bäste Broder,

Som Du minns sysslade vi för några år sedan med fallet Raoul Wallenberg. Huruvida det numera är utrönt, om han lever och var han befinner sig, är mig ej fullt klart. I fall det emellertid icke ännu skulle vara utrönt, vill jag ej under låta att till Generalkonsulatet omförmäla följande.

En parkeringsvakt, Wilhelm Werner Alfred Ott, Lübeck-Travemünde, Steenkamp 47, uppsökte mig nyligen och önskade ett personligt samtal. Jag bad honom legitimera sig och som legitimation företedda han personalkort nr SH 691935, utställt av "Bürgermeister der Stadt Lübeck den 4/7-52 och giltigt till den 3/7-57.

Vederbörande person hade i sin egenskap av hemkommen krigsfånge fått formulär från tyska Röda Korset med uppmaning att angiva namn på fångar, som ännu befunno sig i krigsfångenskap. Han ansåg sig ej ha några namn att uppgiva, som ej redan voro kända för tyska Röda Korset, men visste, ty det var allmänt känt i lägret, även om han ej sett dem personligen, att i samma läger vid den tiden skulle befinna sig 2 svenskar, nämligen Raoul Wallenberg och Sven Jörgenson /med reservation för huru det sista namnet stavas/.

Wilhelm Werner Alfred Ott var i krigsfångenskap i Orel 1945-46, flydde därefter men infångades och återfördes till lägret i Orel. Härifrån transporterades han till Omsk i Sibirien, där han befann sig från november 1947 till februari 1949. Till detta läger kom Wallenberg i december 1948 och skulle ännu ha funnits där i februari 1949, när Ott frigavs från fångenskapen. Jag frågade Ott, varför han kommer nu och anmäler detta och ej gjort det tidigare. Han svarade härpå att, när formulären kom, tänkte han på dessa namn, men ville högst ogärna uppgiva några namn alls, då han har anförvanter i Ostzonen och även själv är mycket rädd för eventuella följder av dylika uppgifters lämnande. Han kunde emellertid för sitt samvete ej komma ifrån saken och beslöt sig för att rådgöra såg med mig, om han borde sända in blanketterna och sätta upp dessa namn.

Av mitt samtal med honom framgick att han inte syntes i övrigt känna till namnet Wallenberg och han verkade glad och tillfreds när jag sade honom att han inte behövde lämna dessa uppgifter, utan kunde överlåta den saken åt mig i fall något behövdes göra däråt. Han sade sig icke ännu ha övervunnit de psykiska följderna av fångenskapstiden och önskade icke utlämna sitt namn eller framträda som vittne i denna angelägenhet.

Med de bästa hälsningar
Din tillgivne
u. Albin Hansson

1254

Avskrift av strängt förtroligt handbrev från
vicekonsul Reinius, Hamburg, till utrikesrådet
Jarring, dagtecknat den 30 juli 1954.

9/8 Danielsson erh. del.

I anslutning till gårdagens handbrev ber jag
få överlämna en promemoria angående samtalet med Ott.

P.S. Jag skall söka kontakt med Ott om någon vecka igen
för att höra om han kunnat erinra sig några nya detaljer.

KR.

Skicka i hus. dos (XVII. sikt)

1255

P.M.

angående samtal med Wilhelm Werner Alfred O t t
den 29/7 1954 i Svenska kyrkan i Lübeck.

Ott, 34 år, flykting från Pommern, uppgav, att han för någon tid sedan av Röda Korset erhållit ett frågeformulär med begäran om upplysningar och namnuppgifter beträffande medfångar i Sovjetunionen. Han hade då erinrat sig, att han varit tillsammans med en svensk och hört talas om ytterligare en svensk. Han hade emellertid icke velat uppgiva något om dessa personer, då han befarat, att dessa uppgifter skulle kunna lända hans i Östzonen bosatte fader till skada. Samtidigt hade han velat lugna sitt eget samvete (han tillhör den Nyapostoliska kyrkan i Travemünde och synes av hans uttalanden att döma vara djupt troende) genom att till vederbörandes anhöriga framföra dessa uppgifter. För någon tid sedan hade han under tjänstgöring som parkvakt blivit bekant med en svensk bilist och hade på tal om fångenskapen i Ryssland nämnt, att han varit tillsammans med en Sven Jörgenson och en Wallenberg. Svensken hade tillrätt honom att snarast taga kontakt med svenske konsuln. Även denna lögn hade betungat hans samvete, som han nu ville lätta.

Sedan jag på hans begäran utlovat, att de uppgifter, som han komme att lämna, icke komme att lända vare sig honom, hans anhöriga eller i Ryssland kvarvarande fångar till skada, berättade Ott följande:

Tillfångatagen vid Frankfurt/Oder april 1945, anlänt till krigsfängelägre Orel vintern 1945, flytt därifrån efter några månader och anlänt till Parchim/Meckl. (flykten hade möjliggjorts dels därigenom att krigsfänge-lägre ännu icke hade hunnit bli riktigt inhägnat, dels på grund av de polska språkkunskaper han förvärvat under militärtjänstgöringen i Polen), gripen av NKVD juni-juli 1946, några månader KZ-lägre Neubrandenburg, Lager Fünfeichen, återkommit till Orel hösten 1946, där han efter någon tid dömts till 25 års straffarbete, tidigt på våren 1947 transporterats till Omsk, februari 1949 förd till Genesungslager i Moskva (med stöd av ^{att} en rysk sjuksyster förfalskade nya handlingar), ett halvår senare till Sevastopol. Frigiven november 1949.

Några namn på fånglägren, egna fångnummer eller nummer på några som helst medfångar kunde Ott icke lämna, med följande undantag:

- 1) Under transporten från Neubrandenburg till Orel, bestående av

1256

80-90 personer, hade en polis Erich Seefeld varit med. Detta namn hade han kommit ihåg, på grund av att Seefeld varit föreståndare för den nyapostoliska församlingen i Stralsund. Seefeld hade avlidit i Ryssland.

2) Under andra vistelsen i Orel hade han sammanträffat med svensken Sven Jörgenson - då c:a 28 år, gift, 2 barn, något veklig, grät ofta, blond, smärt, framstående kindknutor. Såvitt Ott kunde erinra sig, skulle Jörgenson sagt något om beskickningen i Berlin, där han haft några bekanta, och om Berlin under belägringen. Jörgenson hade även nämnt orten eller trakten Jönköping. Gatunamnet Hagagatan hade även fastnat i Otts minne. Jörgenson hade liksom Ott för flyktförsök dömts till 25 år och åtföljt Otts transport till Omsk. I Omsk, där Ott och Jörgenson arbetat i en malmgruva, hade Jörgenson en gång (troligen kring årsskiftet 1948-49) varit sjuk och stannat i lägret. Då Ott återvände från arbetet, hade Jörgenson omtalat, att han av den ryska personalen (troligen sjukvårdspersonalen) hört, att en annan svensk skulle ha anlänt till lägret. Vid samma eller eventuellt ett senare tillfälle hade Jörgenson sagt, att svensken varit en viss Wallenberg, som kommit från Budapest. Wallenberg skulle ha varit attaché eller konsul eller något liknande. Wallenberg fanns dock icke i det större lägret utan i en särskild, med taggtråd omgiven specialavdelning, som icke hade någon som helst kontakt eller förbindelse med övriga delen. Trots att Jörgenson ofta promenerat i närheten av taggtrådsstängslet och högt talat på svenska, hade han aldrig fått någon förbindelse med Wallenberg. Jörgenson var kvar i fångslägret, då Ott förflyttades till Moskvatrakten.

3) I sängen över Jörgenson låt en viss Möschinsky, Motschinsky eller liknande - i varje fall ett polskt klingande namn - från Beuthen/Oberschlesien, c:a 50 år och till yrket bergarbetare. Han hade tillhört Landesschützenbataillon.

Några som helst andranamn kunde Ott icke komma ihåg, icke ens på den person, som låg över honom själv.

Beträffande lägret i Omsk lämnade Ott följande uppgifter:

I trakten omkring Omsk funnos 20-25 olika läger med olika nummer (nu bortglömda). Hans eget låg c:a 2½ - 3 timmars fotmarsch från Omsk, med c:a 1.000 krigsfångar, av vilka 800 arbetade i gruvorna i två skift à 400. Av Ott uppgjorda skisser över lägret och baracken närslutas.

Betr. specialavdelningen: Kort före jul 1948 belades de då nybyggda 8-9 mindre barackerna med 80-100 fångar av olika nationer: polacker, ungrare, tjecker etc. Dessa fångar förrättade icke något

arbete och fingo endast promenera två och två (i det större lägret i grupper på högst 5 personer). Specialavdelningen hade eget kök, bevakning, egen ingång.

Maten i större lägret var dålig. Varje man utrustades med täcke, vadderade kläder, träskor, fotlindor, gaffel, sked, matkärn (ofta konserverburk eller liknande), ett par underkläder. Den egna baracken hade tre rum på vardera sidan av en lång gång med dörr i vardera kortändan. I rummen - för c:a 25 fångar - funnos sängar i två våningar på vardera långsidan, två fönster och mellan fönstren en rad sängar (enkla) in i rummet. Fångarna fingo icke göra besök i de andra rummen.

Ott lovade att icke omnämna något beträffande svenskarna för någon annan än undertecknat och pastor Hansson. Skulle han komma ihåg ytterligare något namn eller någon detalj, skulle han underrätta pastor Hansson.

Hamburg den 30 juli 1954.

u. K.Reinius.

Avskrift av chiffertelegram från UD till
generalkonsulatet i Hamburg, avsänt den 2 aug.
1954.

Nr. 5

För Reinius från Jarring. Ditt handbrev
29 juli. Angeläget Ott höres noggrant om för-
hållandena i lägret i Omsk. Han bör vidare upp-
manas lämna namn på så många medfångar som möjligt
särskilt sådana som han vet varit i förbindelse
med Wallenberg. Ha några av dessa åtevänt till
Tyskland? I så fall deras adress. Kan Ott lämna
något så när noggrann beskrivning på Wallenberg?

1257

Avskrift av chiffterelegram från UD till
konsulatet i Hamburg, avsänt den 9 september
1954.

Nr. 8.

För Reinius från Jarring.

Mitt chiffer 5 då anledning misstänka Ott får
med osanning bör Du hos lämplig tysk myndighet
införskaffa alla uppgifter hans antecedentia.
Telegrafera dessa.

1258

Stockholm den 15 oktober 1954.
Överlämnas jämte bilagor för kännedom
till Kommissarie Danielsson.

(Gunnar Jarring)
Chef för Politiska Avdelningen.

Avskrift av strängt förtroligt handbrev från
vicekonsul Reinius, Hamburg, till utrikesrådet
Jarring, dagtecknat den 12 oktober 1954.

Åberopande dagens samtal ber jag få överlämna dels
en av hr Gatzemeyer, Amt für Verfassungsschutz i Hamburg,
i dag emottagen skriftlig rapport beträffande Ott, dels en
P.M. angående mitt gårdagssamtal med Ott.

Till den förstnämnda rapporten måste jag säga, att
hr Gatzemeyer gjort precis det, som jag bett honom att icke
göra. Såsom bl.a. torde framgå av jämväl närslutna upp-
teckning, som jag på sin tid överlämnade till Gatzemeyer,
hade jag bett att få veta, vad man visste om Ott, och icke
vad Ott visste.

I anslutning till rapporten upplyste Gatzemeyer, att
Ott hade ett mycket gott rykte i Travemünde. Den enda gång,
han hade varit i kontakt med polisen, hade varit, då Ott
för polisen anmält, att en mystisk person försökt att värva
Ott att spionera efter en direktör från Lübeck. Det hade
vid polisens undersökningar visat sig, att den mystiske
personen ifråga varit anställd i en detektivbyrå med skils-
mässomål som specialitet. Ott hade enligt polisens uppfatt-
ning handlat fullt korrekt i att icke inlåta sig med mannen
ifråga.

Till Otts villighet att resa till Stockholm vill jag
nämna, att jag fått intrycket av, att förhoppningen om en
gratisresa icke legat bakom hans första kontakt med pastor
Hansson. En dylik önskan berördes icke alls under mitt sam-
manträffande med Ott den 30 juli och dök uppförst så små-
ningom under promenaden fram och tillbaka på hans parkerings-
område, och då mera som ett alternativ till ett besök här av

någon anhörig till Wallenberg.

Ett urklipp angående den i ärendet tidigare omnämnde
Gottlieb närslutes jämväl.

P. M.

angående samtal med Wilhelm Ott måndagen den 11 oktober
1954 i Travemünde.

Ott verkade till en början rätt upprörd över, att en tysk myndighet anmodats verkställa en undersökning om honom, men lugnade sig under samtalet, som varade från c:a kl. 21.15 till strax över 23.00. I synnerhet hade hans hustru blivit mycket orolig över besöket av tjänstemannen från Amt für Verfassungsschutz i Hamburg och närapå fått tvångsföreställningar. Hon var nämligen halvgudinna från Danzig, där hennes far haft en större manufakturaffär. Hennes far, farbror och mormor hade under kriget av tyskarna förts till gettot i Warszawa och omkommit där. Hon hade därför en fasa för allt vad tysk kriminal- och säkerhetspolis innebure.

Ott hade inför den tyske tjänstemannen varit så återhållsam i sina uttalanden som möjligt och upprepade gånger hänvisat till, att han berättat allt, vad han visste om Wallenberg och Jörgensen för svenske konsuln i Hamburg. Ott verkade även rätt förvånad över, att Wallenbergs familj icke på något sätt avhörts eller velat ha ytterligare upplysningar från honom. Han hade därför funderat på, om de till mig lämnade uppgifterna verkligen framförts till familjen, eller om det kunde vara så, att familjen stode helt likgiltig inför sonens öde. Han hade t.o.m. gått så långt som att misstänka, att Wallenberg kanske haft några ovänner i Utrikesdepartementet, och att hans - Otts - uppgifter därför tystats ner. Huru som helst hade han dock varit belåten med, att han själv icke mera behövde förekomma i ärendet. För en tre veckor sedan hade han emellertid i hemmet på en och samma dag uppsöpts av tre svenska journalister - en ensam och två tillsammans - som önskat intervjua honom beträffande hans kännedom om Wallenbergaffären. Ott hade avvisat dessa intervju försök och sagt, att han ville bli lämnad i fred, att han visserligen kände till vissa saker, men att han icke kunde berätta något för utomstående, och alldeles speciellt icke för journalister. Dessa hade därefter icke avhörts mera. Ott sade sig icke alls

kunna förstå, hur dessa journalister fått nys på honom. Han hade endast omtalat saken för pastor Hansson, mig och den svensk, som han vid vårt tidigare samtal omnämnt. Att den sistnämnde icke hållit tyst, ansåg han knappast troligt, varför han misstänkte Hansson, mig eller någon i Stockholm att ha varit för lösmynt.

Ott nämnde vidare, att han kommit ihåg vissa ytterligare detaljer om Wallenberg, som han skulle ha hört av Jörgensen. Denne skulle visst också ha lyckats få kontakt med Wallenberg genom en tysk uppsyningsman, tillhörande den kommunistiska organisationen Antifa. Han ville dock icke berätta något för någon - icke ens för mig. Under samtalets gång vände han sig plötsligen till mig och frågade: "Vet Ni, att Wallenberg en gång flydde från lägret vid Omsk?" Då jag svarade nekande, yttrade han, att en flykt verkligen förekommit, och att Wallenberg lyckats taga sig helt fram till en förort "Babice" vid Warszawa, där han någon tid hållit sig gömd hos en katolsk präst, men senare åter gripits av ryssarna. Upprepade försök att få veta detaljer om flykten, ävensom annat om Wallenberg, misslyckades tyvärr.

Med anledning av ett yttrande av Ott i samband med diskussionen om Wallenbergs familj framkom så småningom, att han vore villig att för en representant från familjen - dock endast i min närvaro - nämna samtliga de upplysningar, som han tidigare undanhållit mig, eller som han efter samtalet med mig i juli kunnat erinra sig. Om han haft pengar, så skulle han ha rest till Sverige för att uppsöka Jörgensens och Wallenbergs anhöriga, men på grund av det dåliga vädret under sommaren hade hans förtjänst varit alltför knapp för att tillåta en sådan resa. Om han bleve bjuden på alla kostnader, så skulle han nog kunna komma ifrån sitt arbete, och han skulle då även vara villig att lämna Utrikesdepartementet allt, vad han visste i saken. Helst skulle han dock vilja, att jag, som han ju nu lärt känna, åtföljde honom, men jag fick det intrycket, att detta icke var ett absolut villkor. Om en dylik inbjudan mot all förmodan verkligen skulle komma, så vore det ur hans synpunkt bäst, om det kunde ske så snart som möjligt, då han i november tänkt resa på semester till Lüneburger Heide på en tre veckor till anhöriga till fru Ott.

Att Ott kommit ihåg ytterligare en del saker berodde på, att han efter samtalet med mig och i synnerhet efter besöket av

journalisterna intensivt försökt att komma ihåg allt, som berörde Wallenberg. Han hade även försökt erinra sig namn på olika medfångar, men endast kommit fram till, att en av dessa vore hemmahörande i Bamberg/Bayern (beläget mittemellan Würzburg och Bayreuth) och återvänt dit i november 1949. Om han t. ex. kunde få tillfälle att studera en lista över samtliga krigsfångar, som återkommit till Bamberg i november-december 1949, så skulle han nog kunna komma ihåg namnet, men det vore knappast troligt, att Heimkehrerverband skulle lämna ut en dylik lista.

Även om Ott ideligen återkom till det fula i att sätta tysk kriminalpolis på hans spår, skildes vi som vänner. Jag fick bl. a. följa med hem till honom på en blixervisit för att se, hur han lyckats ordna det för sig, sedan han i november 1949 börjat utan någonting alls. Då frun och yngsta barnet (tre år) för tillfället voro bortresta till Potsdam för att ordna vissa saker beträffande det s. k. Lastenausgleich, tyckte han, att det passade utmärkt att komma omedelbart. Bostaden var en liten tvårums-lägenhet och gjorde ett mycket snyggt och välhållet, om än något ^{enkelt} ~~berättligt~~ intryck.

Hamburg den 12 oktober 1954.

(K. Reinius).

P. S. En bidragande orsak till, att han tog kontakt med pastor Hansson, hade varit den hjälp från Sverige, som lämnats tyskarna efter kriget. Självt hade han för några år sedan fått en vinterrock, som alltjämt komme väl till pass under blåsiga vinterdagar.

Betr.: O t t , Wilhelm Werner Alfred,
Lübeck-Travemünde, Steenkamp 47, II.

O t t wurde am 6. 10. 54 in seiner Wohnung aufgesucht und über die Ereignisse im Zusammenhang mit dem seit 1944 in Budapest verschwundenen schwedischen 1. Gesandtschaftssekretär W a l l e n b e r g befragt.

O t t erklärte, im April 1945 in der Nähe von Frankfurt/O. in russische Gefangenschaft geraten zu sein. Er kam in ein Gefangenenlager, belegen etwa 7 km von Omsk. Die Belegschaft dieses Lagers wurde mit Untertagearbeiten in einem etwa 1 km vom Lager entfernten Eisenerzbergwerk beschäftigt. Im Lager herrschte während der ganzen Zeitdauer der Gefangenschaft des O t t (bis Okt. 49) Schreibverbot. Aus diesem Grunde kann O t t seine Angaben über die Ereignisse im Lager nur aus dem Gedächtnis machen, da er keinerlei Notizen zu machen in der Lage gewesen ist. O t t glaubt, daß etwa im Winter 1946/47 ein Trupp von ca. 80 Gefangenen (Angehörige verschiedener Nationen) im Lager eintraf, vor deren Ankunft besondere Maßnahmen zu einer Isolierung dieses Trupps getroffen wurden. Das Lager selber hatte eine Belegung von ca. 6-800 Mann, doch wechselte die Zahl der Gefangenen durch ständige Sterbefälle und Neuzugänge. Innerhalb des Barackenlagers, welches mit einem dreifachen Stacheldrahtzaun umgeben war, wurde eine Ecke mit 2 Baracken noch besonders durch Drahtsperrern vom übrigen Lager abgeteilt. In dieses Sonderlager kam der erwähnte Trupp neuer Gefangener. In der Baracke, in welcher O t t untergebracht war, befand sich auch ein Schwede, welcher im April 45 während der Kampfhandlungen in Berlin durch die Russen gefangengenommen war. O t t meint, daß der Name dieses Schweden Sven Jörgens(s)on war. Jörgenson, welcher während der ganzen Gefangenzeit des O t t Bettgenosse mit diesem war und auch nach der Entlassung des O t t , welche aus Krankheitsgründen erfolgte, war etwa gleichaltrig mit O t t , also etwa 1920 geboren. Er berichtete, daß er aus Jönköping stamme und dort Frau und 2 Kinder (Mädchen) habe. Diese befanden sich 1959 ~~nach~~ im schulpflichtigen Alter. O t t glaubt sich zu erinnern, daß Jörgenson ihm berichtete, er sei irgendwie an der Schwedischen Gesandtschaft in Berlin beschäftigt gewesen. Eines Tages, es mag nach der Erinnerung O t t s etwa 1/4 Jahr nach Eintreffen des Sondertrupps gewesen sein, berichtete Jörgenson dem O t t , in diesem Sondertrupp befände sich auch ein Schwede namens W a l l e n b e r g , und zwar deutete J. an, daß es sich hierbei um den früheren Schwedischen Gesandtschaftssekretär aus Budapest handelte. Weitere Einzelheiten weiß O t t über W a l l e n b e r g nicht zu berichten, doch gewann er den Eindruck, daß es Jörgenson irgendwie gelungen war, einen Kontakt mit W a l l e n b e r g herzustellen. Er interessierte sich begreiflicherweise nicht besonders für diese Angelegenheit, da auf Grund der ganzen Lagerverhältnisse jeder Gefangene am meisten an sich selber interessiert war.

*nach im Lager
verblieb.*

Betr.: O t t , Wilhelm Werner Alfred,
Lübeck-Travemünde, Steenkamp 47 II.

Wie aus dem Bericht vom 7.10.54 hervorgeht, war es Ott nicht möglich, die genaue Bezeichnung des Gefangenenlagers anzugeben. Dadurch ist es auch nicht möglich, Ermittlungen nach dem weiteren Verbleib des genannten Jörgens(s)on durchzuführen, welcher vielleicht noch Näheres über das weitere Schicksal von Wallenberg mitteilen könnte. Erforderlich ist also zunächst die Feststellung des Lagers, in welchem Ott sich aufhielt. Hierzu wurde eine Anfrage an das "Städtische Krankenhaus Lübeck, Krankenhaus Priwall, Travemünde", gerichtet. Dort erklärte man an Hand vorliegender Aufzeichnungen, Ott sei dort in Behandlung gewesen vom 1.11.49- 4.1.1950, und zwar traf er ein aus dem damaligen sogenannten "L.M.B.-Lager, Lübeck (Lübecker Maschinenbau-A/G.), nachdem dort von Friedland eingetroffen war. Die Krankenpapiere über den Ott (und damit vielleicht eine nähere Angabe über seinen Aufenthaltsort in der UdSSR) sind nach Auflösung des LMB-Lagers an irgendein Krankenblatt-Archiv gesandt worden. Es ist aber heute nicht mehr festzustellen, an welches von drei in Betracht kommenden Archiven die Papiere gingen. Die drei Adressen sind die folgenden:

- 1/ Krankenhause, Kassel, Bernadotteplatz 3,
- 2/ Deutsche Dienststelle für die Benachrichtigung der nächsten Angehörigen von Gefallenen der ehemaligen deutschen Wehrmacht, Abt. Dokumenten-Zentrale, Berlin-Wittenau, Postfach,
- 3/ Archiv der ehemaligen deutschen Wehrmacht,
Kornelimünster bei Aachen.

Über Ott ist ergänzend noch mitzuteilen, dass er nach eigener Angabe früher in Stettin wohnhaft war und dort auch Frau und Kinder hatte, welche durch Bombenangriff umkamen.

Die Angaben des Ott über seine Gefangenschaft machen aufgrund vieler, im Bericht wegen ihrer relativen Unwichtigkeit nicht angeführten Einzelheiten einen durchaus glaubwürdigen Eindruck. Ott war bei der Unterhaltung mit ihm äußerst zurückhaltend und erst sehr langsam konnte er zum Sprechen gebracht werden. Als Grund hierfür nannte er eine starke Befürchtung, dass seine Aussagen in Sachen Wallenberg den Russen zur Kenntnis gelangen könnten, wodurch er Schwierigkeiten für in der SBZ lebende Angehörige befürchtet. Immer wieder musste ihm versichert werden, dass seine Angaben absolut vertraulich behandelt werden.

T. 12.10.1954.

1262

Gabmann

Avskrift.

Wilhelm Werner Alfred O t t ,
34 Jahre alt, Flüchtling aus Pommern, wohnhaft
Lübeck-Travemünde, Steenkamp 47, Personalausweis
SH 691935, ausgestellt vom Bürgermeister der Stadt
Lübeck am 4.7.1952, gültig bis zum 3.7.1957. Park-
wächter beim Kurhotel, Travemünde. Glaubensbekennt-
nis: Neuapostolische Kirche in Travemünde.

Angeblich April 1945 Frankfurt/Oder gefangen-
genommen, November 1949 aus sovjetischer Gefangen-
schaft entlassen.

Angaben erwünscht über seine Person, Glaubens-
würdigkeit u.s.w.

1263

Totgesagter schreibt Briefe

Von unserem Korrespondenten

Ku. Stockholm, 11. Oktober

Das schwedische Rote Kreuz hofft über den russischen Verbindungsmann Nikolai Tschikalenko endlich eine Verbindung zwischen dem ehemaligen Beamten Roland Gottlieb von der deutschen Gesandtschaft in Sofia und seiner in Boreas in Schweden lebenden Frau Ruth Gottlieb und seinen Töchtern Karin und Brigitta herzustellen. Im Oktober 1952 hatte die Familie Gottlieb die offizielle Mitteilung erhalten, daß Gottlieb in sibirischer Gefangenschaft gestorben sei. Jedoch im Dezember 1953 erhielt die Familie von einem heimkehrenden Mitgefangenen die Nachricht, daß Gottlieb am Leben sei, und im Januar erreichte die Familie auf Umwegen eine Karte von Roland Gottlieb selbst. Dies war die erste Mitteilung, die die Familie seit Kriegsende erreicht hat. Roland Gottlieb selbst hatte keinerlei Nachricht über das Wohlergehen seiner Familie erhalten. Mittlerweile sind weitere Nachrichten von Gottlieb eingetroffen, unter anderem berichtet er, daß er 25 Rote-Kreuz-Pakete erhalten habe. Er bitte um Seife und Vitamine. Das schwedische Rote Kreuz versucht nun bei den russischen Behörden die Rücksendung Gottliebs zu veranlassen.

B. L. L.

Avskrift av strängt förtroligt handbrev
från utrikesrådet Jarring, till vicekonsul
Reinius, Hamburg, dagtecknat den 15 oktober
1954.

2 bil.

./. Jag översänder härmed ett till Dig ställt brev
./. från författaren Philipp som representant för Wallen-
berg-familjen samt ett brev från samme herre till Ott.
Philipp skulle önska att Du visade upp båda breven för
Ott men däremot icke låte honom behålla det till honom
ställda brevet. På grundval av dessa brev skulle Du
då försöka att få Ott till att komma ut med ytterligare
uppgifter om Wallenberg - om han nu verkligen har
några att lämna.

Vi ha fortfarande misstankar om att Ott icke
talar full sanning om sin person och sina upplevelser.
Jag skulle därför vilja föreslå, att Du tar kontakt
telefonledes med Göransson i Bonn och diskuterar med
denne alla upptänkliga möjligheter att få ut något
mera om Otts person. Kanske kan det gå genom Such-
dienst eller någon annan för mig okänd tysk institution,
som sysslar med krigsfångar, särskilt sådana som har
återvänt till Tyskland. Vad vi främst skulle vilja
ha konstaterat är om Ott verkligen har befunnit sig i
något ryskt läger och i så fall i vilket eller vilka.

1264

Avskrift.

ÖRFATTARE RUDOLPH PHILIPP

Stockholm Ö, den 14. Oktober 1954

Herrn Konsul K. R e i n i u s
H a m b u r g

Als Repräsentant der Familie des Legationssekretärs Raoul Wallenberg danke ich Ihnen herzlichst für Ihre Bemühung im Interesse Raouls. Um jeden möglichen Zweifel des Herrn Wilhelm O t t zu zertreuen erkläre ich ausdrücklich, dass Sie, sehr geehrter Herr Konsul, das volle Vertrauen der Familie Raouls besitzen, und Raouls Mutter und Vormund Sie bitten, nochmals Herrn O t t aufzusuchen.

Damit er auch diesen Brief lesen und verstehen kann, schreibe ich ihn deutsch.

Bitt Herrn Ott auch beiliegendes Schreiben zur Kenntnis zu bringen.

Mit vorzüglicher Hochachtung

Undert. Rudolph Philipp

Mit 1 Beilage.

P.S. Auf beigehefteter Visitenkarte des Herrn Åhlander schreib Herr Ott eigenhändig Namen und Adresse.

R.Ph.

1265

Stockholm Ö, den 14. Oktober 1954.

Herrn Wilhelm O t t

TRAVEMUNDE

Werter Herr Ott,

als Repräsentant der Familie des königl.schwedischen Legationssekretärs Raoul Wallenberg danke ich Ihnen für Ihre intensiven Bemühungen, mit R.W.'s Angehörigen in Kontakt zu kommen. Seien Sie überzeugt, dass wir uns Ihnen erkenntlich zeigen werden, wenn Sie uns FAKTA - Tatsachen - betreffend Raoul mitteilen. Ich kann nicht glauben, dass Sie immer wieder Ihnen unbekannte schwedische Autofahrer baten, Sie mit uns in Kontakt zu bringen, nur um sich wichtig zu machen. Sie erklärten auch einigen Schweden, dass SIE VERGEBLICH SICH IN DIESER SACHE AN DAS SCHWEDISCHE KONSULAT IN HAMBURG GETANDT HABEN. Und nun, wenn der Konsul Sie persönlich in Ihrem Wohnsitz aufsucht, haben Sie zu ihm nicht volles Vertrauen? Was Sie bisher mitteilten ist so unbestimmt und in der Form nicht einmal kontrollierbar. Ich kann nicht begreifen, dass Sie phantastische Dinge betreffend einen fremden Staatsbürger zu wissen behaupten und gleichzeitig nicht wenigstens 10 Namen von Deutschen mitteilen können, die mit Ihnen jahrelang im Lager waren.-

Nunmehr wissen Sie, lieber Herr Ott, dass unser Konsul das volle Vertrauen der Familie R.Wallenbergs besitzt. Kommen Sie diesmal nicht mit Tatsachen, dann müssen wir leider annehmen, dass Sie mit den wiederholten Botschaften an uns nichts Gutes bezweckten.

Ich habe im Laufe der letzten Jahre sehr viele echte Zeugen gehört. Menschen, die beweisbar zu genau angebbaren Zeiten an genau bestimmten Orten mit R.W. zusammen waren. Jeder Heimkehrer kennt Dutzende Namen und Adressen von Schicksalsgefährten. Ist Ihr Gedächtnis so geschwächt, dass Sie nicht Data Ihrer nächsten Kameraden in der Arbeitsbrigade, im Schlafsaal etc kennen, dann muss ich leider annehmen, dass das, was Sie betreffend R.W. und den anderen Schweden andeuteten in das Reich der Phantasie gehört.- Haben Sie aber aus Mangel an

Vertrauen Fakta verschwiegen, dann bitte das jetzt gut zu machen.

Mit besten Dank im voraus

Undert. Rudolph Philipp

skt.

Avskrift av handbrev från Bankdirektör
Jacob Wallenberg, till l. Sekreterare Virgin,
dagtecknat den 28 oktober 1954.

Härmed skickar jag avskrift av ett brev, vars innehåll gör att jag anser mig skyldig att något undersöka saken. Skulle Du kunna taga reda på om uppgifterna beträffande generalkonsulatet i Hamburg äro riktiga, hurudan denne man, vars namn jag icke känner, är och vad polisen erfarit?

Beträffande Axel Uggla har jag inhämtat närslutna upplysningar.

Jacob Wallenberg har av mig informerats om att UD undersöker fallet

/Arne Lundberg

Avskrift av avskrift.

Hovmantorp den 25/10-54

Herr Bankdirektören m.m. J. Wallenberg

S t o c k h o l m

- - - - -

Tager mig friheten meddela Eder att jag nyligen i Tyskland sammanträffat med en man, som säger sig i fångläger i Sibirien träffat den bortkomne diplomaten Wallenberg.

Tror mig veta att Generalkonsulatet i Hamburg skickat polisen på honom för förhör, men att vid sådana tillfällen vederbörande äro ganska tyska, det vet jag av erfarenhet, som haft mycket med flyktingar att göra.

För att närmare få veta något skulle jag förorda, att någon reser ned, och som man säger smörjer honom och helt privat samtalsvis tager upp kapitlet.

Högaktningsfullt

s/ Axel A:n Uggla.

UGGLA, Axel Albertsson, Skogsholm, Hovmantorp.

Född 1892. Gift 1935 med Gertrud Rehsche, född 1886.

"U., som är svensk och tillhör den adliga ätten Ugglä, var tidigare bosatt i Estland, där han lär ha haft någon egendom men flydde under kriget till Sverige och har hamnat på en liten plats här i obygden som heter Skogsholm. Han är gift med en tyska.

U. har tidvis sysslat med en del trävaruaffärer, eljest tror jag inte att han just gör någonting. Det skall vara en hygglig och anständig karl och han lär även ha litet pengar bakom sig."

"U. var tidigare bosatt i Estland, varifrån han bl.a. exporterade sjögräs till Sverige, men flydde över hittillsammans med sin hustru under ryska revolutionen. Är sedan ett 10-tal år tillbaka bosatt i en liten stuga i Skogsholm, som ligger mycket avsides. Det är en ovanligt stor och kraftig karl men såvitt jag vet gör han ingenting. Lever mycket tillbakadraget och enligt vad jag hört har han stöd av släkten Ugglä. Man ser U. ibland här på orten när han är inne och gör sina uppköp, annars visar han sig mycket sällan. Hustrun är nervöst sjuklig och visar sig aldrig för folk."

Avskrift av strängt förtroligt handbrev från
vicekonsul Reinius, Hamburg, till utrikesrådet
Jarring, dagtecknat den 27 oktober 1954.

30/10 Dan. erhållit del.

1 bil.

./.

På grund av influensa, Ekblads bortavaro på semester och flyttning till generalkonsulatets nybyggnad har jag tyvärr icke haft möjlighet att göra så mycket åt Ditt den 22 inkomna handbrev av den 15 oktober. I går träffade jag emellertid Ott, och en P.M. över samtalet närslutes.

Tyska Röda Korsets Suchdienst i Hamburg (avdelningschefen Ohlsen) har hittills genom lägret Friedland lyckats konstatera, att Ott, som varit sjukvårdare till yrket och före kriget bosatt i Stettin-Züllchow, Eggebergstr. 1, den 31.10.49. anlänt till Friedland från läger 7241 Sevastopol. Några uppgifter, var Ott varit dessförinnan, hade icke återfunnits i namnlistorna. Undersökningarna hos Heimkehrerverband Lübeck och Suchdienst München hade ännu icke slutförts. Vederbörande skulle nu genom Friedland göra undersökning betr. Zimmermann, Zürmann och liknande namn samt betr. förefintligheten av en fullständig förteckning över den transport Ott anlänt med. Hr Ohlsen ansåg emellertid, att dett nog skulle bli svårt, enär grupplista endast undantagsvis uppgjordes.

./.

De två breven från hr Philipp återgå härjämte.

1267

P.M.

ang. samtal med hr Ott den 26 oktober 1954.

Samtalet med hr Ott ägde rum i hans bostad i närvaro av hans hustru.

Till en början överlämnade jag de översända breven från författare Philipp till hr Ott för genomläsning. Han verkade synbarligen pinsamt berörd av det till honom själv riktade brevet.

Beträffande uppgiften, att han uppmanat olika svenska resenärer att taga kontakt med Raoul Wallenbergs familj, förklarade Ott, att denna uppgift måste bero på något missförstånd. Efter det första samtalet med mig hade han visserligen under samtal med två svenskar, hr Åhlander och senare med en till, vars namn han icke kunde erinra sig, yttrat, att han i krigsfångenskapen varit i samma läger som två svenskar, Jörgensen och Wallenberg, att han omtalat detta för svenske konsuln i Hamburg, och att han därefter icke hört något som helst i saken. De två svenskarna hade då självmant förklarat, att de skulle underrätta Wallenbergs familj om, att Ott hade kännedom om Raoul Wallenbergs öde. Herr Åhlander vore f.ö. identisk med den svensk, med vilken han redan tidigare talat om Wallenberg, och som omnämnts i första stycket i min P.M. den 30.7.54. Någon förklaring till, att han överhuvudtaget talat om Wallenberg, trots att han vid mitt första samtal lovat att icke omnämna något för utomstående, kunde han icke lämna, utöver att han ansett, att vederbörande verkade vara förtroendeingivande. Han hade icke haft någon som helst ond avsikt härmed, men förstod nu, att han burit sig dumt åt. Hans hustru anmärkte härtill, att hennes man vore alltför godtrogen, och att han nog hade alltför lätt att prata för mycket, även med helt okända personer.

Några uppgifter på lägernummer i Ryssland kunde Ott alltså icke lämna, däremot trodde han sig nu komma ihåg, att av den c:a 80 man starka grupp fångar, som frigavs från

Frankfurt/Oder över lägret Friedland, befunnit sig två personer från hans läger i Omsk. De hade icke tillhört hans arbetsbrigad (c:a 200 man) eller bott i samma barack. Den ene skulle vara från Bamberg eller omgivning, c:a 10 år äldre än Ott (således född omkring 1910) och troligen heta Zimmermann, Zürmann eller något liknande. Z. hade för att förbättra sitt eget öda genomgått en Antifa- (anti-fascistisk) kurs och torde ha kännedom om Wallenberg. Om den andre visste Ott endast, att han 1949 varit c:a 45-50 år (född 1900-1905).

På fråga om de ytterligare upplysningar betr. Wallenberg, som Ott antytt vid samtalet den 11 oktober, framkom, att han härmed endast avsett uppgiften om Wallenbergs flykt. De då lämnade uppgifterna ändrades emellertid denna gång: Wallenberg hade icke flytt ur Otts läger utan tidigare från ett annat krigsfängeläger. Han hade lyckats taga sig fram till en ort Radimno i Polen, belägen någonstans mellan Krakau och Przemysl och gömt sig hos en grekisk-katolsk präst, som skulle heta Szeskawski eller något liknande. Där hade han gripits och förts till lägret vid Omsk. Hur det kom sig, att han kom ihåg namnet på denna präst, men icke på kamrater, som han bott tillsammans med, kunde Ott icke förklara. Händelsen och namnet hade helt enkelt dykt upp ur det mörker, som i övrigt sänkt sig över upplevelsen i Ryssland.

Vidare uppgav Ott, att i Wallenbergs avdelning i lägret även befunnit sig några ungerska stats- och kommunala tjänstemän, vilka känt Wallenberg från Budapest.

Ott lovade slutligen att i fortsättningen verkligen hålla tyst om saken samt att göra ytterligare ansträngningar för att kunna komma på lägernummer och namn på medfångar.

Hamburg den 27 oktober 1954.

Undert. K. Reinius.

Avskrift av strängt förtroligt handbrev
från utrikesrådet Jarring, till vicekonsul
Reinius, Hamburg, dagtecknat den 30 oktober
1954.

I anslutning till Ditt handbrev den 27 oktober
vill jag härmed endast meddela, att de av Dig omnämnda
två breven från hr Philipp genom något förbiseende ej
hade bilagts brevet.

STOCKHOLM O, DEN 14. Oktober 1954
 GREVTUREGATAN 8 B
 TEL 61 42 24

Herrn Konsul K. R e i n i u s
H a m b u r g

*äbectammade bres
 om. hbr. 5/11-54 från
 Reinier till jarring u hns.
 dorr.*

Als Repäsentant der Familie des Legationssekretärs Raoul Wallenberg danke ich Ihnen herzlichst für Ihre Bemühung im Interesse Raouls. Um jeden möglichen Zweifel des Herrn Wilhelm O t t zu zerstreuen erkläre ich ausdrücklich, dass Sie, sehr geehrter Herr Konsul, das volle Vertrauen der Familie Raouls besitzen, und Raouls Mutter und Vormund Sie bitten, nochmals Herrn O t t aufzusuchen.

Damit er auch diesen Brief lesen und verstehen kann, schreibe ich ihn deutsch.

Bitte Herrn Ott auch beiliegendes Schreiben zur Kenntnis zu bringen.

Mit vorzüglicher Hochachtung

Rudolph Philipp
 (Rudolph Philipp)

Mit 1 Beilage.

*P.S. Auf beigefügter Visitenkarte des Herrn Ahlander
 schrieb Herr Ott eigenhändig Namen und
 Adresse.
 R. Ph.*

Wilhelm Ott.

Wohnort nicht

~~Damenstrasse 47~~

Wilhelm Ott

Travemünde

Steen Kamp 47

1265

STOCKHOLM O. DEN 14. Oktober 1954
GREVTUREGATAN 8 B
TEL. 61 42 24

Herrn Wilhelm O t t
TRAVEMÜNDE

Werter Herr Ott,

als Repräsentant der Familie des königl. schwedischen Legationssekretärs Raoul Wallenberg danke ich Ihnen für Ihre intensiven Bemühungen, mit R.W.'s Angehörigen in Kontakt zu kommen. Seien Sie überzeugt, dass wir ^{uns} Ihnen ^{zeigen} erkenntlich ~~sein~~ werden, wenn Sie uns FAKTA - Tatsachen - betreffend Raoul mitteilen. Ich kann nicht glauben, dass Sie immer wieder Ihnen unbekannte schwedische Autofahrer baten, Sie mit uns in Kontakt zu bringen, nur um sich wichtig zu machen. Sie erklärten auch einigen Schweden, dass SIE VERGEBLICH SICH IN DIESER SACHE AN DAS SCHWEDISCHE KONSULAT IN HAMBURG GEWANDT HABEN. Und nun, wenn der Konsul Sie persönlich in Ihrem Wohnsitz aufsucht, haben Sie zu ihm nicht volles Vertrauen. Was Sie bisher mitteilten ist so unbestimmt und in der Form nicht einmal kontrollierbar. Ich kann nicht begreifen, dass Sie phantastische Dinge betreffend einen fremden Staatsbürger zu wissen behaupten und gleichzeitig nicht wenigstens 10 Namen von Deutschen mitteilen können, die mit Ihnen jahrelang im Lager waren. -

Nunmehr wissen Sie, lieber Herr Ott, dass unser Konsul das volle Vertrauen der Familie R. Wallenbergs besitzt. Kommen Sie diesmal nicht mit Tatsachen, dann müssen wir leider annehmen, dass Sie mit den wiederholten Botschaften an uns nichts Gutes bezweckten.

Ich habe im Laufe der letzten Jahre sehr viele echte Zeugen gehört. Menschen, die beweisbar zu genau angebbaren Zeiten an genau bestimmten Orten mit R.W. zusammen waren. Jeder Heimkehrer kennt Dutzende Namen und Adressen von Schicksalsgefährten. Ist Ihr Gedächtnis so geschwächt, dass Sie nicht Data Ihrer nächsten Kameraden in der Arbeitsbrigade, im Schlafsaal etc kennen, dann muss ich leider annehmen, dass das, was Sie betreffend R.W. und den anderen Schweden andeuteten in das Reich der Phantasie gehört. - Haben Sie aber aus Mangel an Vertrauen Fakten verschwiegen, dann bitte das jetzt gut zu machen. -

Mit bestem Dank im voraus

1266

Rudolph Philipp

Stockholm den 20 november 1954.
Överlämnas för kännedom till Kommis-
sarie D a n i e l s s e n.

(Gunnar Jarring)
Chef för Politiska Avdelningen.

Avskrift av strängt förtroligt hand-
brev från vicekonsul Reinius, Hamburg,
till utrikesrådet Jarring, dagtecknat
den 16 november 1954.

I anslutning till mitt handbrev den 27 oktober
ber jag få meddela, att jag idag fått höra från
Suchdienst RK, att det tyvärr icke varit möjligt att
fastställa, i vilka krigsfängeläger Ott vistats före
Sevastopol. Samtliga försök att få fram närmare
uppgifter på eventuella medfångar ha likaledes varit
resultatlösa.

CH
Strängt förtroligt.

Utdrag:

(Samtal med hrr v.Dardel och
Nisser ang.formulering av
démarche till ryssarna.)

P.M.

I ett avseende framförde de (v.Dardel o.Nisser) en
avvikande uppfattning beträffande innehållet i noten.
Enligt deras mening borde man icke begränsa sig till
uppgifterna om Wallenberg i Vladimir utan förfrågan borde
erhålla en mer allmän formulering. Det borde framhållas, att
av utsagornas innehåll framginge, att "Wallenberg efterår
1947 vistats i fångenskap i Sovjetunionen" samt att man
från svensk sida hemställdä om undersökning beträffande
Wallenbergs vistelse i fängelser utanför Moskva-området,
bl.a. eller i första hand i fängelset i Vladimir.

Jag svarade, att jag härutinnan icke vore av samma
mening. Som skäl anförde jag dels att vi f.n. icke förfo-
gade över några utsagor om Wallenberg i annat fängelse än
det i Vladimir, dels att vi vid en allmänt formulerad för-
frågan riskerade att få ett generellt negativt besked, dels
att en sådan förfrågan lätt kunde skapa intrycket av att
vi ville göra politik av saken.

Herr von Dardel påpekade, att det dock fanns vissa
spår på Wallenberg i andra fängelser än i Vladimir. Så hade
exempelvis familjen uppgift från en viss herr Ott, vilken
haft upplysningar att lämna om Wallenberg i ett fängelse i
trakten av Omsk 1948/49.

Stockholm den 29 januari 1959

/u/Åström

1270